

Konsekvensutredning, dnr 2025-002833

1 Redogörelse för problemet, konsekvenser och alternativ

1.1 Beskrivning av problemet och vilken förändring som eftersträvas

Den 1 februari 2025 trädde Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter (HVMFS 2025:2) om förbud mot trålfiske efter pelagiska arter i del av centrala Östersjön innanför territorialhavets gräns i kraft. Dessa föreskrifter etablerar ett tidsbegränsat förbud mot trålfiske efter pelagiska arter i ett område i centrala Östersjön innanför territorialhavets gräns från norra Öland upp till gränsen mot Bottenhavet.

Förbudet innebär att en del av de fiskefartyg som tidigare har bedrivit trålfiske efter pelagiska arter inom området har fått flytta sitt fiske till områden utanför trålförbudsområdet. Bland annat har fartyg som normalt fiskar sill/strömming och skarpsill i Kalmarsund och runt norra Öland fått flytta sitt fiske till andra områden. Berörda trålfiskare runt Öland har i en skrivelse uppmärksammat Havs- och vattenmyndigheten (HaV) på att hamnen i Byxelkrok ligger långt bort från de nya fiskeplatserna, och att det därför finns behov av att också utse Kårehamn till landningshamn för det pelagiska fisket.

I flera EU-förordningar (se avsnitt 2.1) ställs krav på att medlemsstaterna ska utse hamnar för landning av vissa fångster. HaV har i Sverige utsett sådana hamnar genom föreskrifterna (HVMFS 2017:8) om fiskefartygs tillträde till hamnar. I dag finns tre utsedda landningshamnar på Öland för fångst av sammanlagt mer än 5 ton sill och skarpsill: Byxelkrok, Grankullavik och Bläsinge. I syfte att tillmötesgå fiskerinäringens önskemål föreslår HaV att även Kårehamn utses som landningshamn för landningar av fångst av mer än 5 ton sill/strömming och skarpsill.

1.2 Beskrivning av vilka konsekvenser som bedöms uppstå om ingen åtgärd vidtas

Det tidsbegränsade trålfiskeförbudet har medfört att de fartyg som normalt landar pelagiska arter i Byxelkrok har fått längre avstånd mellan fiskeplatserna och landningshamnen vilket ökat bränslekostnaderna och minskat resurseffektiviteten genom att mer tid går åt till transport och mindre tid till fiske. Om ytterligare en landningshamn på Öland inte utses kommer dessa längre fiskeresor att kvarstå åtminstone fram till den 30 april 2027, då trålförbudet som tidigast upphör.

1.3 Beskrivning av de olika alternativ som finns för att uppnå förändringen och de fördelar respektive nackdelar som bedöms finnas med dessa

Fiskerinäringen har framfört önskemål om att Kårehamn utses som ytterligare landningshamn för det pelagiska fisket. Kårehamn ligger närmare de nya fiskeplatserna än Byxelkrok och förkortar därmed fiskeresorna. Statistik över landningar i Byxelkrok visar att det främst rör sig om fartyg i storleksintervallet 10–20 meter. Med ett hamndjup om 3–4 meter kan Kårehamn ta emot fartyg även i spannet 15–20 meter, vilket möjliggör landningar som inte är genomförbara i Bläsinge där hamndjupet är begränsat till 1,5–2 meter.

Förslaget förkortar även fiskerikontrollanternas resor eftersom Kårehamn ligger närmare fiskerikontrollanternas utgångsort än Byxelkrok, och kan därför leda till förbättrade kontrollmöjligheter.

Ett alternativ till att utse Kårehamn är att istället utse en annan hamn på Öland där fartyg har landat sina pelagiska fångster de senaste åren. Statistik visar att Grönhögen på sydvästra Öland är den hamn som efter Byxelkrok och Bläsinge har haft flest sådana landningar. Grönhögen bedöms som ett mindre lämpligt alternativ eftersom flertalet av de fartyg som har landat pelagiska fångster i Byxelkrok har sina hemmahamnar avsevärt närmare Kårehamn än Grönhögen.

1.4 Beskrivning av det eller de alternativ som bedöms lämpligast och av vilka skäl

HaV bedömer att ett tillägg av Kårehamn som utsedd landningshamn är det mest lämpliga alternativet. Förslaget tillmötesgår fiskerinäringens önskemål, och hamnens djup gör den användbar för fartyg i storleksintervallet 10–20 meter. Därmed bedöms Kårehamn vara en ändamålsenlig plats för samordning av landningar och gemensamma transporter. Hamnens placering kan dessutom bidra till förbättrade kontrollmöjligheter.

2 Förslagets relation till EU-rätten

2.1 Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Av artikel 43 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 om införande av ett kontrollsystem i unionen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs, den så kallade kontrollförordningen, framgår att när rådet antar en flerårig plan så får det fatta beslut om ett tröskelvärde för berörda arter. Om fångsterna överskrider detta värde så måste fångsten landas i en utsedd hamn eller plats nära land. Varje medlemsstat ska utse hamnar eller platser nära land där sådana landningar ska äga rum.

Av artikel 14 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/1139 om upprättande av en flerårig plan för bestånden av torsk, sill/strömming och skarpsill i Östersjön och det fiske som nyttjar dessa bestånd framgår att vid pelagiska landningar, där den sammanlagda fångsten av sill/strömming och skarpsill överskrider 5 ton, ska landningen ske i en utsedd hamn.

Mot denna bakgrund bedömer HaV att regleringen överensstämmer med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

3 Rättsliga grunder

3.1 Uppgifter om de bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

Myndighetens föreskriftsrätt grundar sig på 5 kap. 7 § förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen (fiskeförordningen).

4 Analys av förslagets konsekvenser

4.1 Beskrivning av de övergripande konsekvenserna

Regleringen berör fartyg som landar sammanlagt mer än 5 ton sill/strömming och skarpsill fångad i Östersjön. Den största påverkan bedöms uppstå för de fartyg som normalt landar sina fångster i Byxelkrok och som genom det tidsbegränsade trålfiskeförbudet i området har fått längre fiskeresor. Även fartyg som i vanliga fall landar sina fångster i andra närliggande hamnar, till exempel Oskarshamn, Oxelösund eller hamnar på Gotland, kan komma att välja Kårehamn om den hamnen ligger närmare de nya fiskeplatserna.

Under perioden 2022–2024 gjordes i genomsnitt 198 landningar av i genomsnitt 1 540 ton sill/strömming och skarpsill per år i Byxelkrok. Under januari-augusti 2025, varav det varit trålfiskeförbud sedan den 1 februari, har 20 landningar registrerats av totalt 616 ton. Samtliga landningar har gjorts av svenskregistrerade fartyg.

Förslaget förväntas leda till ökad lossnings- och transportaktivitet i Kårehamn, medan aktiviteten i andra hamnar, främst Byxelkrok, förväntas minska i motsvarande omfattning.

Omfattningen av transporter och hamnaktiviteter i Kårehamn kommer att bero på det slutliga ändamålet med de fångster som landas där. Landningar avsedda för humankonsumtion förväntas generera transporter med lättare fordon, medan fångster som går till fodertillverkning istället transporteras med tunga lastbilar till mottagningsanläggningar i Danmark.

Fisket efter pelagiska arter i Östersjön bedrivs under hela året, men är som mest omfattande under vårvintern.

4.2 Beskrivning och beräkning av förslagets kostnader och intäkter för

4.2.1 Staten

Utpekandet av en ytterligare landningshamn på Öland innebär att kontrollresurserna behöver fördelas på fler platser, vilket kan medföra en viss försämring av den samlade kontrollkapaciteten av det pelagiska fisket. Kårehamn är belägen cirka två timmars resväg från Karlskrona, som ofta är utgångspunkt för fiskerikontrollanternas resor, medan Byxelkrok ligger på ett avstånd om cirka två och en halv timme. Om en större andel av landningarna sker i Kårehamn istället för Byxelkrok, kan det kortare avståndet till Kårehamn öka förutsättningarna för kontrollanternas att hinna i tid till landningsplatsen för kontroll.

4.2.2 *Kommuner och regioner*

Båda hamnarna drivs av Borgholms kommun. Den föreslagna ändringen bedöms inte medföra några kostnader eller intäkter för kommuner eller regioner.

4.2.3 *Företag*

Under perioden 2022–2024 landade 11 fartyg, i genomsnitt 7 per år, fångster av mer än 5 ton sill/strömming och skarpsill i Byxelkrok. Under januari-augusti 2025 har tre fartyg landat mer än 5 ton sill/strömming och skarpsill i Byxelkrok.

Den föreslagna ändringen beräknas beröra ca 10 fiskefartyg. Regleringen bedöms främst beröra fartyg på mellan 10 och 20 meter totallängd. Samtliga företag som bedriver detta fiske är mikroföretag, dvs. har färre än tio anställda och med årsomsättning under två miljoner euro.

Förslaget att utse Kårehamn som landningshamn bedöms inte medföra några ytterligare kostnader för fiskeriföretagen. Däremot kan förslaget förkorta fiskeresorna för de fartyg som bedriver pelagiskt fiske utanför Öland, vilket i sin tur kan minska bränslekostnaderna och ge en mer effektiv användning av tiden.

I Kårehamn och Byxelkrok finns viss näringsverksamhet i form av exempelvis restauranger och fiskbutiker. Verksamheterna har öppettider under sommarmånaderna då det pelagiska fisket är som minst omfattande. En ökning eller minskning av de pelagiska landningarna i hamnarna bedöms inte påverka verksamheterna.

4.2.4 *Andra enskilda*

Inte aktuellt.

4.3 Beskrivning och, om möjligt, en beräkning av andra relevanta konsekvenser än sådana som anges i punkten 1

Inte aktuellt.

4.4 Redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits för att förslaget inte ska medföra mer långtgående kostnader eller begränsningar än vad som bedöms vara nödvändigt för att uppnå dess syfte

Inte aktuellt. Förslaget bedöms inte medföra några kostnader eller begränsningar av betydelse.

4.5 Bedömning av om särskild hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Ingen särskild hänsyn behöver tas vad gäller tidpunkten för ikraftträdande eftersom EU:s bestämmelser redan är gällande.

Föreskrifterna bör börja gälla så snart det är möjligt för att underlätta för fiskerinäringen. Bestämmelserna kommer att kungöras i vanlig ordning och utöver detta kommer information ges genom utskick till yrkesfisket (via Fiskenytt) och uppdateringar av HaV:s webbplats.

4.6 Beskrivning av hur och när konsekvenserna av förslaget kan utvärderas

Konsekvenserna av förslaget kan utvärderas cirka ett år efter att ändringarna i föreskriften har trätt i kraft. Detta kan göras genom att statistik över landningar av pelagiska fångster i hamnar på Öland analyseras samt genom en genomgång av de synpunkter som har inkommit till HaV.

5 Kommuner och regioner

Förslaget bedöms inte inskränka den kommunala självstyrelsen.

6 Kontaktperson

För eventuella frågor kontakta:

Maria Granlund, tfn. 010-698 60 19